

Παρέμβαση του καθηγητή Αθανασίου Τζαβάρα

Ο David Williams – ψυχολόγος του Πανεπιστημίου Westminster του Λονδίνου έκανε μια πολύ ενδιαφέρουσα ανακάλυψη. Μελέτησε, με πολύ επιστημονικό τρόπο, το πόσο αντέχουμε τα αλγογόνα ερεθίσματα. Τα αποτελέσματά του είναι αρκετά εντυπωσιακά, γιατί η αντοχή στον πόνο διαφοροποιείται ανάλογα με το αν είναι άνδρας ή γυναίκα ο πειραματιστής που τα προκαλεί. Έτσι, λοιπόν, όλα τα πειραματοπρόσωπα αντέχουν περισσότερο πόνο, εάν ο πειραματιστής είναι γυναίκα. Ποια μπορεί να είναι η ερμηνεία ενός τέτοιου ευρήματος. Μα όποιος λείει πόνο, μιλάει για το υποφέρω, μιλάει για τις αιτίες του υποφέρω, αλλά, κυρίως, για τους τρόπους που μπορεί να απαλειφθεί αυτός ο πόνος.

Υποθέτω, λοιπόν, ότι είναι ευδιάκριτο το γεγονός ότι όλες οι μητέρες του κόσμου, κατ' αρχήν, είναι γυναίκες, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι όλες έχουν άριστη μητρική συμπεριφορά και ότι οι άνδρες δεν μπορούμε να έχουμε κι εμείς, μητρική συμπεριφορά. Κατά συνέπεια, μας είναι εύκολα κατανοητό το γεγονός ότι απέναντι σε μια γυναίκα μητέρα έχουμε μεγαλύτερη ψυχική και σωματική ετοιμότητα να δεχτούμε αυστηρότητα αλλά φυσικά και περιποίηση.

Παλιότερες έρευνες έχουν δείξει πως οι μητέρες χτυ-

πάνε πολύ πιο συχνά τα παιδιά τους απ' ότι οι πατέρες, αλλά τούτο είναι, προφανώς, συνδεδεμένο με τον υψηλότερο συγχρωτισμό των γυναικών με τα παιδιά, και με έναν άλλο, προφανώς συμβολισμό, που βάζουν οι πατέρες εν τη απουσία τους.

Μου ζητήθηκε, λοιπόν, να πω κάτι σχετικά για τα ναρκωτικά και τη διάσταση του φύλου. Δεν είμαι καθόλου ειδικός στα επιδημιολογικά πράγματα. Αλλά στις εγκύκλιές μου σπουδές έχω μάθει ότι οι άντρες εξαρτώνται πιο συχνά από ουσίες και το αλκοόλ απ' ό,τι οι γυναίκες. Μια απλή προσέγγιση αυτού του δεδομένου θα μπορούσε να οδηγήσει σε επικίνδυνα, οπωσδήποτε πρόσκαιρα και λανθασμένα, συμπεράσματα. Θα ήθελα να τονίσω ότι οι επιδημιολογικές έρευνες, είτε γενικά για τις εξαρτήσεις και την τοξικοεξάρτηση αλλά και, γενικότερα, η επιδημιολογία των ψυχικών νόσων και της ψυχοπαθολογίας, μας καλούν να είμαστε ιδιαίτερα επιφυλακτικοί. Να πάρω ένα παράδειγμα, που είναι γνωστό σε όλους και σε όλες. Πρόκειται για τη συχνότητα των φαινομένων της κατάθλιψης.

Η σύγχρονη επιδημιολογία λέει ότι αυτά τα φαινόμενα, έτσι όπως καταγράφονται βέβαια, από τα ερωτηματολόγια π.χ., είναι δύο φορές πιο συχνά στις γυναίκες

απ' ό,τι στους άνδρες. Θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η χρήση νομίμων αγχολυτικών ή αντικαταθλιπτικών ουσιών, ανάλογα με τη χώρα που συμβαίνει αυτό, καταγράφεται 2 ή 3 φορές πιο συχνή στις γυναίκες από ό,τι στους άνδρες. Το τί συμπέρασμα μπορεί να εξαγάγει κανείς απ' αυτή τη νόμιμη τοξικοεξάρτηση, το ακούσαμε ήδη και σε σχέση με την παράνομη χρήση χημικών και άλλων ουσιών, ξεπερνάει κατά πολύ τα πλαίσια αυτής της συνάντησης.

Δεν υπάρχουν ευτυχείς τοξικοεξαρτώμενοι. Είτε πρόκειται για σύγχρονες νόμιμες τοξικομανίες είτε για παράνομες τοξικομανίες, ένα και μόνο πράγμα ξέρουμε, και τούτο ανεξάρτητα από τις σχολές και τις θεωρίες. Τα πρόσωπα που βρίσκονται στον κυκεώνα της χρήσης ουσιών έχουν ανάγκη από αξιοπρεπή αντιμετώπιση. Δεν είναι εγκληματίες. Έχουν ανάγκη από βοήθεια, αν είναι δυνατόν από θεραπεία.

Όλοι ξέρουμε πόσο δύσβατη και δύσκολη είναι η προσφορά σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό μόρφωμα των στοιχείων που αναφέραμε. Οι αιτίες ποικίλες: Δυσκι-νησία και προκαταλήψεις της αστυνομίας, ελαττωματική οργάνωση του συστήματος προσφοράς υπηρεσιών του κράτους και, εν τέλει, μια πραγματικότητα όπου είτε επικρατεί η εκμετάλλευση είτε πρυτανεύει η συνέπεια, και θα έλεγα και ο ηρωισμός. Η επιδίωξη της ψυχικής υγείας σε μια κοινωνία δεν μπορεί να σταματήσει στα ευχολόγια και στις διακηρύξεις αρχών. Αυτό που ονομάζουμε εδώ ναρκωτικά και τοξικοεξάρτηση στην πραγματικότητα δεν είναι ούτε της αρμοδιότητας των ιερέων ούτε της αρμοδιότητας των αστυνομικών. Είναι μόνο ευθύνη και αρμοδιότητα των εργαζομένων στο πεδίο της ψυχικής υγείας, αλλά σε διεπιστημονικές ομάδες, που μπορούν να διευρύνουν τις ευαισθησίες των επιμέρους θεραπευτικών προσπαθειών.

Θα διερωτάστε τί σχέση έχουν όλα αυτά με τις διαφορές των φύλων. Πάσα θεραπευτική προσέγγιση στο χώρο των εξαρτήσεων καλείται να λάβει υπόψη τις κοινωνικές, ψυχολογικές και βιολογικές διαφορές των φύλων. Συγχρό-

νως όμως θα πρέπει να μπορέσει να πάει στην καρδιά των προβλημάτων της εξάρτησης και, πέραν από τις παράνομες ουσίες, στις νόμιμες ουσίες, αυτές που εμείς οι γιατροί δίνουμε στα κοινωνικά υποκείμενα, αλλά και ακόμη και πιο μακριά στα προϊόντα αυτής της κοινωνίας, τα οποία χωρίς να είναι πρωτογενώς «τοξικά» προκαλούν εξαρτήσεις. Καταναλωτικά προϊόντα της μόδας που, κατά ενδιαφέρονσα σύμπτωση, χτυπάνε πολύ περισσότερο τις γυναίκες από ότι τους αδιάφορους άνδρες.

Σε ένα κατάστημα στην οδό Ερμού είναι γραμμένο το εξής: «Η κατανάλωση είναι μανιοκατάθλιψη σε συσκευασία δώρου».

Θα μου πείτε και πάλι, τί σχέση έχουν όλα αυτά με την Ημέρα της Γυναίκας και την τιμώμενη επιστήμονα. Τώρα πια μπορώ να σας πω γιατί δέχτηκα να έρθω και να πω δυο κουβέντες αυτή την ημέρα που τιμάται η κοινωνική προσφορά της φίλης Κατερίνας Μάτσα. Πρώτον, είναι χωρίς νόημα να βάζουμε το επίθετο «κοινωνική προσφορά» για μια ψυχίατρο που έχει αφιερώσει τη ζωή της στη δουλειά της και σ' αυτό που λέει «στα παιδιά της». Η Κατερίνα Μάτσα, δεν προσφέρει, είναι θεραπεύτρια μέσα σε μια σφαιρική, ιδεολογική και επιστημονική αντιμετώπιση του φαινομένου της τοξικοεξάρτησης. Είναι αυτά τα δύο χαρακτηριστικά: η ιδεολογική επιλογή και η επιστημονική επάρκεια, που της επέτρεψαν να κάνει έργο, και τούτο παρ' όλες τις επαγγελματικές, οικονομικές, πολιτικές και, εν τέλει, σεξιστικές αντιξοότητες. Εάν σας μιλήσα στην αρχή για εκείνο το πείραμα αντοχής στον πόνο, είναι για να σας πω πως σε αυτά τα επώδυνα φαινόμενα της τοξικοεξάρτησης την αυστηρότητα και τη σκληράδα των θεραπευτικών απαιτήσεων, επειδή ο θεραπευτής, εδώ πρέπει να πω ότι η θεραπεύτρια είναι μια μητρική γυναίκα. Η Κατερίνα το κατάφερε. Το βραβείο αυτό δεν απευθύνεται μόνο σ' αυτήν. Απευθύνεται και σε όλους όσους, χρόνια τώρα, στο σχήμα του 18 ΑΝΩ έκαναν τη ζωή τους όχι τόσο θυσία, αλλά ουσία και δημιουργία, έστω και αν πολλές φορές χρειάστηκε να καούν σε πιο δυνατή φωτιά.

Η βραβευθείσα Κ. Μάτσα με μέλη του Δ.Σ. του Συνδέσμου